

Een wereldwijde blik op geschiedenis

Inspiratie voor meer wereldgeschiedenis in de klas

De wereld waarin we leven, houdt niet op bij de grenzen van Nederland of Europa, waar een groot deel van de kerndoelen in het onderwijs op gericht lijkt te zijn. En ook als je je alleen op Europa zou willen richten, is het belangrijk kennis te hebben van ontwikkelingen daarbuiten, omdat Europa niet in isolatie is ontstaan en continu in verbinding staat met de rest van de wereld.

Miguel Heilbron is initiator van Fawaka WereldBurgerschap en een van de auteurs van de publicatie *Tien keer meer geschiedenis – Lesinspiratie*.

Anja Sinnige is voorzitter van de pabocommissie van de VGN, werkt als lerarenopleider aan de Hanzehogeschool Groningen, schreef *Historisch bewustzijn op de basisschool* en is een van de auteurs van de publicatie *Tien keer meer geschiedenis – Lesinspiratie*.

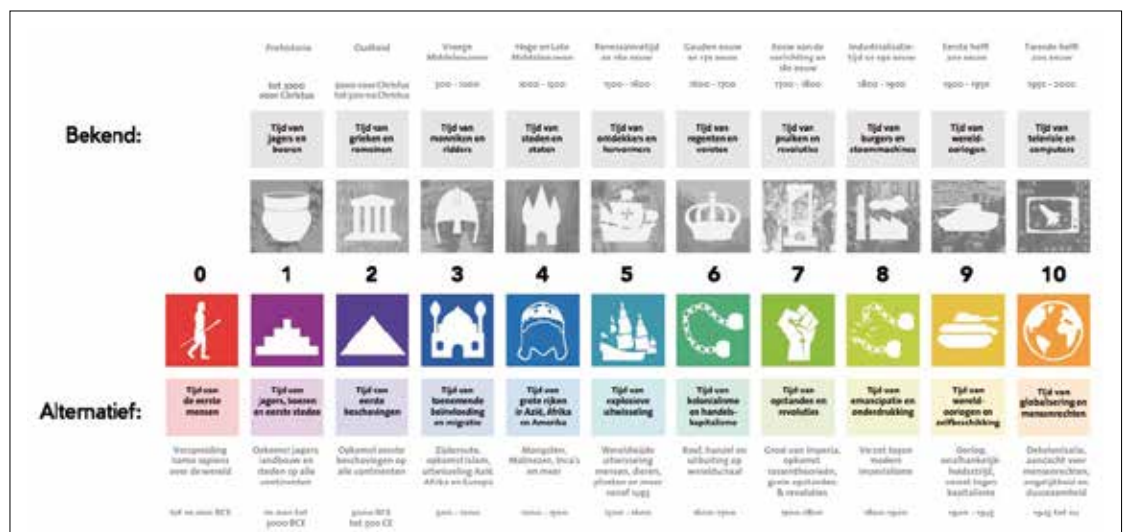
Even een snelle test: Stel je voor dat je Fatima al-Fihri bent. Als je nu denkt ‘Fatima wie...?’, dan is dit artikel een mooie aanvulling op je dagelijkse lespraktijk. Maar lees ook verder als je, bij het lezen van haar naam, meteen de drukke straten van middeleeuws Fez voor je ziet. Iedere geschiedenisdocent zal beamen dat geschiedenisonderwijs pas echt gaat leven wanneer je ervoor zorgt dat je leerlingen zich inleven in historische personages en hun leefwerelden. Methoden en de Canon van Nederland staan vol met historische personen (overigens voornamelijk mannen en maar enkele vrouwen). Maar welke historische personen, gebeurtenissen en ontwikkelingen zijn belangrijk om te behandelen als je meer wilt doen met wereldgeschiedenis?

Een wereldwijde blik

De verschillende achtergronden binnen de Nederlandse samenleving (en dus ook vaak onder onze leerlingen of onder de mensen waar zij in hun leven mee te maken zullen krijgen) en het onderwijs zelf vragen om een wereldwijde blik op geschiedenis. Als je weinig weet of leert over

perspectieven en geschiedenis uit andere werelddelen, dan kan dat vooroordelen en stereotypen in de hand werken of achterhaalde denkbepelden versterken. Maar hoe werk je in je onderwijs bijvoorbeeld met historische personen als Imhotep, Wu Zetian, Kofi, Toussaint Louverture, Solitude, Boni, Tula of Rosa Parks? Wat voor kansen biedt het om meer aandacht te besteden aan wereldgeschiedenis vanuit verschillende perspectieven? Dergelijke vragen staan centraal in de nieuwe publicatie *Tien keer meer geschiedenis – Lesinspiratie*. De publicatie is een uitgave van onderwijsprogramma Fawaka WereldBurgerschap en bouwt voort op de poster ‘Tien keer meer geschiedenis’ die in 2019 is ontwikkeld vanuit The Black Archives, Fawaka WereldBurgerschap en de Commissie Wereldgeschiedenis van de VGN, samen met diverse historici en experts. Ook aan de nieuwe publicatie droegen verschillende VGN-leden bij. Er zijn ook trainingen ontwikkeld voor leraren in het voortgezet onderwijs en basisonderwijs. Binnen het Nederlandse geschiedenisonderwijs ligt de focus op dit moment vaak nog op Nederlandse en West-Europese geschiedenis. Daarbij

Tijdvakkenoverzicht: bekende iconen, titels en onderwerpen en alternatieve iconen, titels en onderwerpen. Illustratie: Fawaka WereldBurgerschap.

Rechts: Imhotep, Gilgamesh en Speerwerper Uil. Illustratie: Fawaka WereldBurgerschap, Hedy Tjin.
Onder: Solitude, Tula en Toussaint Louverture. Illustratie: Fawaka WereldBurgerschap, Hedy Tjin.

Zijderoutes

In de originele tijdvakken heet tijdvak 3 de ‘Tijd van monniken en ridders’ (van 500 CE tot 1000 CE). Maar dit was zeker geen tijd van een in zichzelf gekeerd Europa in een verder stilstaande wereld. Onder andere de zijderoutes over land en zee verbonden in deze tijd Azië, Afrika en Europa. Deze continenten waren in dit tijdvak nog niet verbonden met de Amerika's. In de Amerika's zorgden andere handelsroutes intern wel voor verbindingen.

In dit tijdvak kan onder andere aandacht besteed worden aan Fatima al-Fihri en Wu Zetian.

■ Fatima bint Muhammad al-Fihriya al-Qurashiya was een Noord-Afrikaanse, Arabische en islamitische vrouw die bekend staat om het oprichten van het Al-Qarawiyyin-centrum in Fez in Marokko in 859 CE. Dit centrum was en is deels een moskee, maar ook een bibliotheek en een plek waar werd lesgegeven. Ze worden gezien als de oudste bibliotheek en de oudste universiteit in de wereld die nog steeds bestaan en vanaf de oprichting tot nu continu zijn gebruikt.

■ Keizerin Wu Zetian wordt gezien als een belangrijke keizer in de geschiedenis van China. Ze regeerde van 690 tot 705 (en daarvoor al vanaf 665 informeel), tijdens de zogenaamde Tang-dynastie (618-907 CE). Ze regeerde als vrouwelijke keizer dus ruim voor Karel de Grote tot keizer gekroond werd.

Een van de les-inspiratie-punten uit de publicatie bij dit tijdvak: Begin je les met Marokkaanse muziek. Laat leerlingen zich inleven in het leven van Fatima al-Fihri, die bekendstaat als oprichter van de oudste nog functionerende universiteit

ter wereld, de Universiteit Al-Qarawiyyin. Maak vervolgens een vergelijking met de eerste universiteiten in Europa en in Nederland (vergelijk bijvoorbeeld de universiteiten van Al-Qarawiyyin, Bologna en Leiden).

Tijd van opstanden

De achttiende eeuw in de huidige tijdvakken heet tijdvak 7 ‘Tijd van pruiken en revoluties’. Voeg daar gerust ‘opstanden’ aan toe. In dit tijdvak vonden verschillende belangrijke revoluties plaats: de Franse, Amerikaanse, Bataafse en ook de Haïtiaanse Revolutie. In Haïti, dat toen de Franse kolonie Saint-Domingue was, organiseerden tot slaaf gemaakte Afrikanen een opstand die leidde tot de oprichting van een onafhankelijke staat. In dit tijdvak kan aandacht besteed worden aan hen die die opstanden organiseerden – op Haïti, op Curaçao, in Suriname en elders – richting afschaffing van slavernij.

Een van de les-inspiratie-punten uit de publicatie bij dit tijdvak: Neem de tijd en lees je in in de indrukwekkende verhalen over de zwangere Solitude, Toussaint Louverture, Kofi, Tacky, Boni, Baron, Joli-Coeur en Tula. Wat vind jij als leerkracht belangrijk om uit deze verhalen mee te geven aan je leerlingen? Hoe vertaal je dit naar een passend leerlingniveau?

Hoe verder?

Onderwijs in wereldgeschiedenis verbreedt de blik van leerlingen op hoe mensen in het verleden hebben geleefd. Ook biedt het inzichten vanuit verschillende perspectieven op bestaansverhelderende vragen. Leerlingen leren historische ontwikkelingen in bredere contexten plaatsen dan alleen nationale en regionale – en krijgen de kans internationale ontwikkelingen te duiden. Leerlingen kunnen veel leren van Fatima al-Fihri en andere historische personen van buiten de bekende West-Europese kaders. De hier genoemde voorbeelden dienen als eerste inspiratie om meer wereldgeschiedenis te behandelen. Wat is beschreven is een startpunt, waarbij toevoegingen welkom en nodig zijn. Online hopen we verder verschillende aanvullingen te ontsluiten. Hierbij worden ook trainingen aangeboden voor leraren in het voorgezet onderwijs en basisonderwijs. ■

Verder lezen

- Op de website van Fawaka WereldBurgerschap staat meer informatie over de publicatie, meer materiaal en bijbehorende trainingen (binnenkort). www.fawakawereldburgerschap.nl/meergeschiedenis
- Bestel de volledige publicatie *Tien keer meer geschiedenis – Lesinspiratie* via boekhandel Educulture in Amsterdam. www.educulture.store/boeken/p/tien-keer-meer-geschiedenis-lesinspiratie